

**Dette dokument udgør referat
fra møde mellem Gudenåkomitéen og
Gudenåkomitéens Klimatilpasningsfølgegruppe**

d. 29. oktober 2021

Praktisk information om mødet

Mødested: Energimuseet. Bjerringbrovej 44, 8850 Bjerringbro. Mødelokale ”Ørsted Salen”

Mødets varighed: 10.45 – 12.30

Forplejning: Mødet efterfølges af frokost i tidsrummet 12.30 – 13.15.

Kontaktinformationer til Gudenåkomitéens Sekretariat:

- **Morten Horsfeldt Jespersen**
Sekretariatschef - Gudenåkomitéens Sekretariat
Direkte telefonnummer: 89 70 15 20/ 20 51 75 50
e-mailadresse: mhj@silkeborg.dk
- **Mathias Utoft Jørgensen**
Projektleder Gudenå Helhedsplan
Direkte telefonnummer: 89 70 14 71 / 23 84 87 61
e-mailadresse: MathiasUtoft.Jorgensen@silkeborg.dk
- **Majbritt Kjeldahl Lassen**
Koordinator - Gudenåkomitéens Sekretariat
Direkte telefonnummer: 51 44 49 43
e-mailadresse: makla@silkeborg.dk
- **Besøgsadresse og hjemmeside**
Gudenåkomitéens Sekretariat
Søvej 3, 8600 Silkeborg
www.gudenaakomiteen.dk

Oversigt over mødedeltagere

Gudenåkomitéen

Karen Lagoni (formand)
Kai Overgaard Andersen
Anders G. Christensen
Claus Løwe Klostergård (næstformand)
Jens Szabo
Lene Tingleff

Repræsentorer

Randers Kommune
Viborg Kommune
Favrskov Kommune
Silkeborg Kommune
Skanderborg Kommune
Hedensted Kommune

Klimatilpasningsfølgegruppe

Ole Bøgh Vinther
Peter Bohsen Jensen
Jan Tidemand
Lars Brinch Thygesen
Anders Ahrenfeldt
Lars Bo Nielsen
Max Thomsen (suppleant)
Jan Karnøe
Gunhild Øeby Nielsen
Frede Lundgaard Madsen
Maria Pilgaard
Peter Mohr Christensen
Lone Frandsen
Anne Gro Thomsen

Repræsentorer

Brugerrådet for Sejlads på Gudenåen
Bæredygtigt Landbrug
Danmarks Naturfredningsforening Hedensted
Danmarks Sportsfiskerforbund
Dansk Skovforening
Danske Vandløb
Ferskvandsfiskeriforeningen
Friluftsrådet Søhøjlandet
GudenåSamarbejdets Sekretariat
LandboForeningen Midtjylland
Foreningssekretariatet VELAS
Museum Silkeborg
Lodsejerne i Gudenåsystemet (Nørreålav)
Naturstyrelsen Søhøjlandet

Teknisk deltagelse

Morten Fischer Jørgensen
Jørgen Jørgensen
Hanne Stadsgaard Jensen
Jens Albert Hansen
Morten H. Jespersen
Mathias Utoft Jørgensen
Lars Møller
Flemming Larsen
Bjarke H. Jensen
Henrik Vejre
Majbritt Kjeldahl Lassen

Repræsentorer

Randers Kommune
Viborg Kommune
Viborg Kommune
Favrskov Kommune
Silkeborg Kommune
Silkeborg Kommune
Skanderborg Kommune
Horsens Kommune
Hedensted Kommune
Københavns Universitet
Gudenåkomitéens Sekretariat

Dagsorden

1) Velkomst (kl. 10.45 - 10.55)

Gudenåkomitéens formand giver en kort introduktion Gudenåkomitéen og baggrunden for nedsættelse af følgegruppen

v./ Karen Lagoni

2) Godkendelse af kommissorium (kl. 10.55 - 11.00)

v./ Karen Lagoni

3) Gudenåkommunernes arbejde med klimatilpasning (kl. 11.00 - 11.15)

Projektleder for Gudenå Helhedsplan giver et overblik over kommunernes fælles og individuelle arbejde med klimatilpasning.

v./ Mathias Utoft Jørgensen

4) En gylden fremtid for Gudenåen (kl. 11.15 - 11.45)

Vi står over for en stor indsats for klimatilpasning, i Gudenådalen – hvordan kan vi tilpasse ådalen på en måde så vi løser andre presserende samfundsopgaver og udnytter potentialerne langs åen maksimalt. Oplæg fra Professor i Landskabsarkitektur og planlægning fra Københavns Universitet.

v. Henrik Vejre

5) Nørreåen som eksempel på en landskabsanalyse/strategi (kl. 11.45 - 12.00)

Nørreåen er et tilløb til Gudenåen. Viborg Kommune giver en orientering om, hvad arbejdet med en landskabsanalyse har givet af viden, indsigt og forståelse.

v./Jørgen Jørgensen

6) Drøftelse af Gudenåkomitéen og klimatilpasningsfølgegruppens fremtidige arbejde (kl. 12.00 - 12.25)

7) Afslutning (kl. 12.25 - 12.30)

v./ Karen Lagoni

Mødet afsluttes med fælles frokost fra 12.30 – 13.15

Bilagsoversigt

Nr.	Titel på bilag
1	Kommissorium for Gudenåkomitéens Klimatilpasningsfølgegruppe

Bilag 1

Kommissorium for Gudenåkomitéens Klimatilpasningsfølgegruppe

Formål og grundlag

Følgegruppen er et rådgivende forum for Gudenåkomitéen i overordnede emner i relation til klimatilpasning, der går på tværs af kommunegrænserne mellem Gudenåkommunerne Hedensted, Horsens, Skanderborg, Silkeborg, Viborg, Favrskov og Randers kommuner.

Gudenåkomitéen kan beslutte at udvide følgegruppens fokus til andre emner, hvis dette skønnes relevant ift. Gudenåkomitéens arbejdsområde.

Følgegruppen er nedsat af Gudenåkomitéen 26. februar 2021 og fungerer indtil Gudenåkomitéen ved simpelt flertal vælger at opløse den.

Sammensætning

Følgegruppen består af en repræsentant fra følgende interesseorganisationer, der dækker Gudenåen med sidevandløb og søer fra Tørring til Randers.

Interesseorganisationerne kan herudover udpege en suppleant.

Følgegruppen består af (alfabetisk arrangeret):

Brugerrådet for Sejlads på Gudenåen
Bæredygtigt Landbrug
Danmarks Naturfredningsforening Hedensted
Danmarks Sportsfiskerforbund
Dansk Skovforening
Danske Vandløb
Ferskvandsfiskeriforeningen
Foreningssekretariatet VELAS
Friluftsrådet Søhøjlandet
GudenåSamarbejdet
LandboForeningen Midtjylland
Museum Silkeborg
Naturstyrelsen Søhøjlandet
Nørrålav

Gudenåkomitéen kan beslutte at optage andre organisationer i følgegruppen, hvis det vurderes relevant.

Sekretariat

Gudenåkomitéen har sekretariat i Silkeborg Kommune:

Gudenåkomitéens Sekretariat

Teknik og Miljø

Søvej 1, 8600 Silkeborg

Møder

Gudenåkomitéen inviterer følgegruppen ind efter behov, dog som udgangspunkt én gang årligt.

Gudenåkomitéen sørger for forplejning til møderne. Gudenåkomitéen yder ikke mødediæter eller befordringsgodtgørelse.

Følgegruppens møder er lukkede for offentligheden. Følgende kan deltage i møderne:

- Repræsentanter fra Gudenåkomitéens Sekretariatet
- Repræsentanter Gudenåkomitéens Embedsmandsgruppe.
- Følgegruppens udpegede repræsentanter. Suppleantdeltagelse kan dermed kun ske ved repræsentantens forfald.

Til møderne kan der ved behov derudover inviteres nødvendig ekspertise og teknisk bistand fra de 7 Gudenåkommuners forvaltning samt relevant ekstern ekspertise.

Forslag til emner, der foreslås behandlet på møder mellem Gudenåkomitéen og Gudenåkomitéens Klimatilpasningsfølgegruppe sendes til Gudenåkomitéens Sekretariat senest 7 arbejdsdage før dagsordenens udsendelse.

Sagerne behandles i mødet i den rækkefølge, hvori de er optaget på dagsordenen. Det kan på mødet besluttes at optage nye punkter på dagsordenen, og fravige den i dagsordenen angivne rækkefølge for sagernes behandling.

Mødeindkaldelse

Møderne indkaldes af Gudenåkomitéens Sekretariat med mindst 4 ugers varsel.

Dagsorden udsendes til alle inviterede til møde senest 1 uge inden mødet. Dagsordenen vil samtidig gøres offentligt tilgængelig på Gudenåkomitéens hjemmeside

Referat

Referaterne vil have karakter af beslutningsreferater eller korte opsummeringer. Ethvert medlem kan forlange at få sin på mødet fremsatte mening ført til referat.

Gudenåkomitéens Sekretariat udsender referat til godkendelse fra møderne, så vidt muligt senest 14 dage efter mødernes afholdelse. Skriftlige bemærkninger til referatet skal være sekretariatet i hænde inden 8 dage efter referatets fremsendelse.

Endelige referater udsendes til Gudenåkomitéen og følgegruppens medlemmer og vil samtidigt blive gjort offentligt tilgængelige på Gudenåkomitéens hjemmeside.

Kommissorium

Kommissoriet er gældende fra d. 29. oktober 2021. Ændring af kommissorium kan kun ske ved beslutning i Gudenåkomitéen.

Kort referat fra mødet

Mødet startede med en kort præsentationsrunde af klimatilpasningsfølgegruppens 14 medlemmer samt 6 af Gudenåkomitéens 7 tilstedeværende medlemmer.

Følgegruppens sammensætning blev herefter kort drøftet. Det blev fremsat ønske om repræsentation fra Miljøstyrelsen samt yderligere lodsejerforeninger. Gudenåkomitéen havde på deres ordinære møde tidligere på dagen drøftet sammensætningen af Klimatilpasningsfølgegruppen, og havde besluttet at fastholde nuværende sammensætning. Yderligere bemærkninger til kommissoriet var ønske fra Friluftsrådet om at kunne tage stilling til andre ting end klimatilpasning.

Kommissoriet blev godkendt.

Gudenåkommunernes arbejde med klimatilpasning, herunder Gudenå Helhedsplan blev kort gennemgået på mødet. Repræsentanten fra Danske Vandløb, Lars Bo Nielsen, bragte den stigning, der har været i vandgennemstrømningen som følge af klimaet op. Idet Gudenåcentralen oplyser til Lars Bo Nielsen, at en sådan ikke kan ses, ønskedes data om vandgennemstrømningen i Gudenåen præsenteret. DCE, Aarhus Universitet, har efterfølgende stillet beregning og plot af årsmiddelvandføring til rådighed for Silkeborg kommune for perioden fra 1917 til 2020 ved Tvilum Station; [disse data kan via dette link ses på Gudenåkomitéens hjemmeside](#).

Repræsentanten fra lodsejerforeningerne, Lone Frandsen, læste et indlæg op på mødet relateret til Gudenå Helhedsplan. Indlægget findes i hele dets ordlyd efter mødereferatet.

Formand for LandboForeningen Midtjylland, Frede Lundgaard Madsen, efterlyste elementet ”oprensning” som et aktivt værktøj i Helhedsplanen. Dette element er imidlertid en del af regulativerne, og indgår dermed indirekte. Maria Pilgaard fra Foreningssekretariatet Velas gjorde opmærksom på, at helhedsbetragtningen efter arbejdet med Helhedsplanen er afsluttet, skulle bevares. Det blev i samme forbindelse givet en opfordring til, at sammenhængen skal gerne bibeholdes, så fx klimatilpasningstiltag ikke påvirker nedstrøms.

Oplægget om det konkrete klimatilpasningsarbejde i Gudenåkommunerne, blev efterfulgt af 2 inspirationsoplæg:

Oplægget fra Henrik Vejre lagde op til en gylden mulighed for Gudenåen ved at gribe de uundgåelige forandringer, der kommer. Gudenåen har potentialet til overbevisende at kunne levere på flere både nationale og regionale dagsordener (fx bosætnings- og turismeudvikling, biodiversitet, 70% CO₂ reduktionsmålet) ved bl.a. af flytte produktionsjordene ud af ådalen og op på god, højereliggende produktionsjord (jordreform) og lad ådalen være ådal. Der kan være finansiering at hente ved at tænke ind i de store dagsordener. Gudenåen har et unikke brand og et uudnyttet turistpotentiale sammenholdt med, at der overordnet set er mindre oversvømmelsesproblemer der imødeses ift. andre steder, hvor der er kritiske infrastruktur på spil.

Oplægget fra Viborg Kommune om en landskabsstrategi for Nørreåen handlede om hvordan man netop havde grebet muligheden for - ved hjælp af dem, der kender Nørreåen - at komme frem til en fælles udviklingsorienteret vision, der favner de forskellige interesser og understreger, at ådalen er og skal vedblive

at være ”et rart sted at være”. I tilgift fik man lavet et multifunktionelt jordfordelingsprojekt med en lokal landskabsstrategi, som en del af grundlaget. Tilgangen med først at tale med de lokale og lade deres viden og ønsker til fremtidens Nørreådal være indgangsvinklen, har været givende både på lokalt og kommunalt niveau, om end det har været krævende for alle parter. Lone Frandsen, der som medlem af Nørreålavet havde været en del af arbejdet omkring Nørreådal, vil anbefale andre at gå ind i en lignende proces, hvis muligheden er der.

Efter oplæggende var der tid til generel debat.

Ændringen i arealanvendelsen i ådalene de sidste 50 år (store mark erstatter små parceller, og ændret beplantning) var noget flere af tilhørende kunne erindre, hvilket bl.a. har bevirket en nedadgående trend i antallet af mere almindelige arter som harer og agerhøns. Fra Foreningssekretariatet Velas blev det af Maria Pilgaard påpeget, at mange landmænd også ejer værdifuld natur. Landbruget skal forsat være forandringsparat – men også forandringsskabende. Maria Pilgaard fra Foreningssekretariatet Velas appellerede til medlemmerne af klimatilpasningsfølgegruppen om at gå ind arbejdet for at finde løsninger - lytte til andres dagsordner og ikke blot sin egen, og herigennem skabe en fælles dagsorden.

Jan Tidemann fra DN Hedensted bemærkede, at den nuværende situation med oversvømmelser var mere end kulturkatastrofe, fordi folk er kommet tæt på naturen, end det var en naturkatastrofe. At folk gerne vil tæt på naturen opleves også i skovene, hvor Dansk Skovforenings repræsentant Anders Ahrenfeldt oplyste, at han i egne skove har måtte etablere stier, så folk kan anvende naturen tørskoet. Man skal huske folks lyst til at benytte sig af naturen. Trækstien blev også nævnt som eksempel herpå fra Danske Vandløb.

Mht. metan-afgivelse fra land sat under vand, som blev rejst af Peter Bohsen Jensen fra Bæredygtigt landbrug, så oplyste Henrik Vejre, at man ift. klimagasser omtaler CO₂-ækvivalenter så man på dem måde får andre klimagassers effekt med. Balancen mellem CO₂ binding og methanudledning er ufuldstændigt kendt, men det er den almindelige forventning, at der vil være en netto gevinst på klimagasbalancen ved vådområdegenopretning. Med den korte tid, der er tilbage til at handle i ift. reduktionsmålet, må man handle på det eksisterende grundlag – 2030 er lige om hjørnet, så der er ikke tid til at vente. Peter Mohr fra Museum Silkeborg opfordrede kommunerne til, at man ved konkrete klimatilpasningsprojekter huskede at inddrage museerne for at beskytte kulturarven.

Gudenåkomitéens formand rundede mødet af med at konkludere, at klimatilpasningsfølgegruppen er interesserede i at deltage i arbejdet og vil gå til det med intentionen om at se muligheder og være skabende.

Indlæg på møde i Gudenåkomitéens Klimatilpasningsfølgegruppe 29.10. 2021 (Indlægget bedes ført til referat i dets hele ordlyd tak)

Lone Frandsen Nørreålav valgt til at indgå i klimafølgegruppen af lodsejerlavene langs Gudenåen.

Der er et klart enslydende behov og forventning i de fleste høringssvar, om at Gudenåsystemet skal kunne transportere de nuværende og stigende vandmængder med en minimal vandstandsstigning.

For at dette kan lade sig gøre, skal vedligeholdelsen af åsystemet optimeres ved anvendelse af de nye intelligente kontrolmålemetoder. Det er gennem disse målinger muligt at finde de områder, hvor der sker aflejringer i åløbet og hvor der er forhindringer for vandafledningen. Disse aflejringer skal løbende fjernes fra åløbet, så vandet kan strømme frit.

Tagrør der gror i vandløbet skal fjernes gerne med rod, så de ikke hindre vandets frie løb.

Den daglige vandstand skal være lav, så der er plads til større nedbørsmængder.

Grøden skal skæres, så en god vandgennemstrømning kan opretholdes.

De nuværende regulativer skal tilrettes så de tager højde for ovennævnte.

De steder hvor der er fare for oversvømmelser ved ekstremhændelser bør sikres eller på anden måde kompenseres (erstattes).

Hverken §3 i naturbeskyttelsesloven, natura 2000 områder eller vandløbslovens §27 skal kunne forhindre denne vedligeholdelse.

Det er et meget stort land og byområde der afvandes gennem Gudenåsystemet incl. Nørreå og derfor bør åsystemets vandafledningsevne stå højt på dagsordenen nu og i fremtiden.